Sodassakin on säännöt.

Punainen Risti

Humanitaarinen oikeus ja siviilien suojelu sodassa

1

Sodassakin on säännöt.

Humanitaarinen oikeus

Kansainvälisiä sodan oikeussääntöjä, jotka:

1. suojelevat niitä ihmisryhmiä, jotka eivät osallistu taisteluihin (ns. suojeltavat ryhmät)
2. rajoittavat taistelevien osapuolten sodankäyntimenetelmiä ja -tapoja

www.humanitaarinenoikeus.fi

Punainen Risti

2

3

Sodassakin
on säännöt.

Pietarin julistus 1868

Ottaen huomioon,

että sivistyksen edistymisen tulee johtaa sodan aiheuttamien kärsimysten lieventämiseen niin pitkälle kuin mahdollista;

***että ainoa hyväksyttävä päämäärä, johon valtioiden tulee sodassa pyrkiä, on vihollisen asevoimien heikentäminen**;*

että tämän päämäärän saavuttamiseksi riittää mahdollisimman suuren henkilömäärän saattaminen taistelukyvyttömäksi;

että tämä päämäärä ylitettäisiin käyttämällä aseita, jotka tarpeettomasti lisäävät taistelukyvyttömiksi saatettujen kärsimyksiä tai tekevät heidän kuolemastaan väistämättömän;

että tällaisten aseiden käyttö olisi sen vuoksi ihmisyyden lakien vastaista.

www.humanitaarinenoikeus.fi

Punainen Risti

4

Sodassakin
on säännöt.

Perusperiaatteet

Sääntöjen sisältö:

- Erotteluperiaate
- Varotoimenpiteet
- Suhteellisuusperiaate
- Liiallisen vamman ja tarpeettoman kärsimyksen kielto
- Inhimillinen kohtelu

Toimeenpanon periaatteet:

- Osapuolten tasapuolisuus
- Ei vastavuoroisuutta
- Sotilaallinen välttämättömyys & inhimillisyyden tasapaino

5

Sodassakin
on säännöt.

Ero sodan ja rauhan ajan välillä

- Sodassa ei ole kiellettyä käyttää tappavaa voimaa kun se kohdistuu vihollisen taistelijoihin tai sotilaallisiin kohteisiin
- Sodassa sivullisten siviilien kuolema on jossain määrin hyväksyttävää
- Sodassa voi vangita henkilön turvallisuussyistä ilman, että syyttää henkilöä jostain rikoksesta

Punainen Risti

6

Mitä tarkalleen tarkoitamme siviilien suojelulla?

7

Siviilien suojelu: eri oikeusperustat ja toimijat

Sama yleinen tavoite, mutta eri oikeusperusta, vastuutaho, mandaatti ja keinot

Käsite	Oikeudellinen / institutionaalinen perusta	Ydinkysymys ja toimija
Siviilien ja siviilikohteiden suoja hyökkäyksiltä *Protection against attack*	**Erotteluperiaate** **I LP 48, 51–52 art.** **ICRC tapaoikeustutkimus 1, 6–7, 10**	**Ketä ja mitä vastaan ei saa hyökätä?** Erotteluperiaate velvoittaa konfliktin osapuolia.
Suojaaminen hyökkäysten vaikutuksilta *Protection against the effects of attacks*	**Varotoimet hyökkäysten vaikutuksia vastaan** **I LP 58 art. ICRC tapaoikeustutkimus 22-24**	**Miten sotatoimien vaaroja vähennetään?** Osapuolten ja viranomaisten varotoimet.
Väestönsuojelu *Civil defence*	**Humanitaarisen oikeuden erityisjärjestelmä** **I LP 61–67 art.**	**Miten väestöä suojataan aseellisessa selkkauksessa?** Määritellyt tehtävät ja organisaatiot sekä erityinen suoja.
Sotilasoperaatioiden siviilien suojelu *Protection of Civilians in military operations, PoC*	Sovellettava oikeus sekä operaation mandaatti, politiikka ja voimankäyttösäännöt	**Miten siviilihaittaa vähennetään ja siviileihin kohdistuvaa väkivaltaa torjutaan?** Mandaatin mukainen sotilasoperaation toiminta.
Humanitaarinen suojelutyö *Humanitarian protection work*	Sovellettava oikeus, toimijan mandaatti, periaatteet ja ammatilliset standardit	**Miten oikeuksia edistetään ja riskejä vähennetään?** Humanitaaristen toimijoiden lähtökohtaisesti ei-pakottava toiminta.
Pelastuspalvelu *Civil protection*	EU-oikeus ja kansallinen lainsäädäntö EU:n pelastuspalvelumekanismi	**Miten katastrofeihin varaudutaan ja vastataan?** Kansallinen ja EU-tason yhteistyö ja avunanto.

Painopiste tässä esityksessä → **suoja hyökkäyksiltä → suojaaminen hyökkäysten vaikutuksilta**

8

Sodassakin on säännöt.

Keitä ja mitä säännöt suojelevat

Punainen Risti

9

Sodassakin on säännöt.

Suojellut henkilöt

- Haavoittuneet, sairaat ja haaksirikkoiset sotilaat
- Sotavangit & muut vangitut
- Lääkintä- ja uskonnollinen henkilökunta
- Sotakirjeenvaihtajat
- Siviiliväestö
- Väestönsuojeluhenkilökunta
- Punaisen Ristin ja muiden avustusjärjestöjen henkilökunta

EDELLYTTÄEN ETTÄ EIVÄT SUORAAN OSALLISTU VIHOLLISTA VAHIGOITTAVAAN TOIMINTAAN

Punainen Risti

10

Sodassakin
on säännöt.

Suoranainen osallistuminen vihollisuuksiin - tunnusmerkit
(henkilö osallistuu taisteluihin eikä ole oikeutettu suojeluun):

1. Teko, joka **vaikuttaa todennäköisesti epäsuotuisasti vastapuolen asevoimien toimintaan tai suorituskykyyn TAI aiheuttaa kuoleman, vamman tai tuhoa** suojelluille henkilöille tai kohteille

2. **Suora syy-seuraus-yhteys** teon/toiminnan ja aiheutetun vahingon välillä, **ja**

3. **Teon tarkoituksena** tulee olla aiheuttaa kohdan 1. mukaista vahinkoa vastapuolelle tukeakseen toista osapuolta

11

Sodassakin
on säännöt.

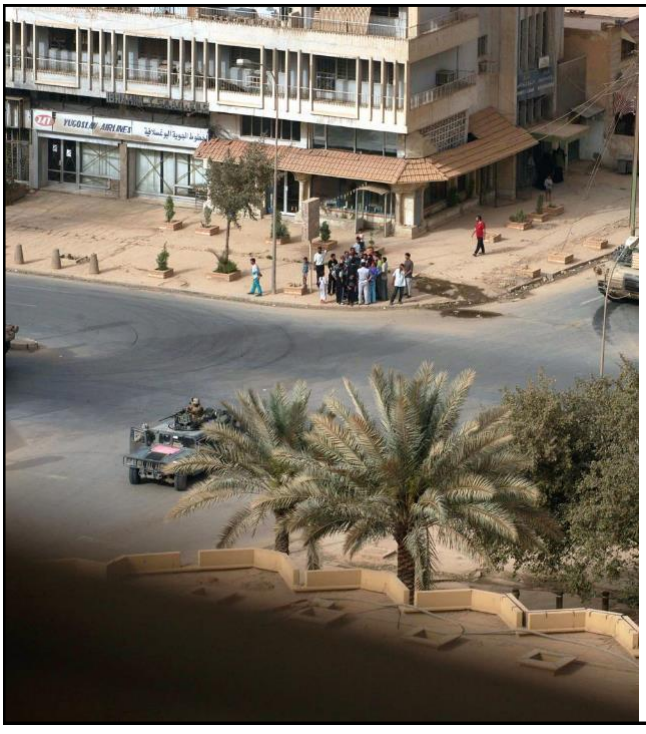
Suojellut kohteet

- Siviilikohteet
- Lääkintälaitokset ja -kuljetukset
- Merkityt lääkintävyöhykkeet ja turvavyöhykkeet
- Väestönsuojelun kiinteät ja liikkuvat laitokset
- Vaarallisia voimia sisältävät laitokset / rakenteet
- Avustusjärjestöjen laitokset, varastot ja kuljetukset
- Siviiliväestön henkiinjäämiseksi välttämättömät kohteet
- Kirkot, pyhätöt ja kulttuurimuistomerkit

EDELLYTTÄEN ETTEI NIITÄ KÄYTETÄ VIHOLLISTA VAHINGOITTAVAAN TOIMINTAAN

12

Sodassakin on säännöt.

Maalittaminen sodassa - yhteenveto

Kaikissa aseellisissa selkkauksissa (sodissa), hyökkäyksen tulee noudattaa seuraavia kolmea periaatetta:

- Hyökkäys on kohdistettava lailliseen **sotilaalliseen kohteeseen (erotteluperiaate)**
- Hyökkäys ei saa loukata **suhteellisuusperiaatetta**
- Hyökkäyksessä tulee ryhtyä kaikkiin mahdollisiin **varotoimenpiteisiin**

Lisäksi hyökkäyksessä käytetyt sodankäyntimenetelmät ja –keinot tulee olla sallittuja (laillisia)

(”hyökkäys” tarkoittaa mitä tahansa väkivallantekoa vastustavaa osapuolta vastaan, tapahtui se sitten offensiivisessa tai puolustustarkoituksessa)

Punainen Risti

13

Sodassakin on säännöt.

Laillinen sotilaskohde

1977 GS I Lisäpöytäkirja 52 artikla (Siviilikohteiden yleinen suojelu)

1. *Siviilikohteet eivät saa joutua aseellisen toiminnan tai kostotoimenpiteiden kohteiksi. Siviilikohteita ovat kaikki kohteet, jotka eivät ole 2 kappaleessa tarkoitettuja sotilaskohteita.*

2. *Aseellinen toiminta on tarkoin rajoitettava sotilaskohteisiin.* ***Sotilaskohteita ovat sellaiset kohteet, joiden luonne, sijainti, tarkoitus tai käyttö muodostavat tärkeän osan sotilaallisesta toiminnasta ja joiden täydellinen tai osittainen tuhoaminen, haltuunotto tai vaarattomaksi saattaminen merkitsee kulloinkin vallitsevissa olosuhteissa ratkaisevaa sotilaallista hyötyä.***

3. *Milloin on epäilystä, käytetäänkö jotakin yleensä siviilitarkoituksiin käytettävää kohdetta, kuten taloa tai muuta asuntoa taikka koulua sotilaallisen toiminnan tukemiseksi, on se katsottava siviilikohteeksi.*

www.humanitaarinenoikeus.fi

14

Sodassakin
on säännöt.

“Kaksoiskäyttökohde”

Oikeudellisesti kohde on joko:
- **siviilikohde**, tai
- **sotilaskohde**.

Siviili- ja sotilaskäyttö
- ei itsessään ratkaise kohteen oikeudellista asemaa
- ei ole automaattinen hyökkäyslupa
- ei poista suhteellisuus- ja varotoimivelvollisuuksia
- voi lisätä tarvetta arvioida kohteen menettämisen vaikutuksia siviiliväestölle.

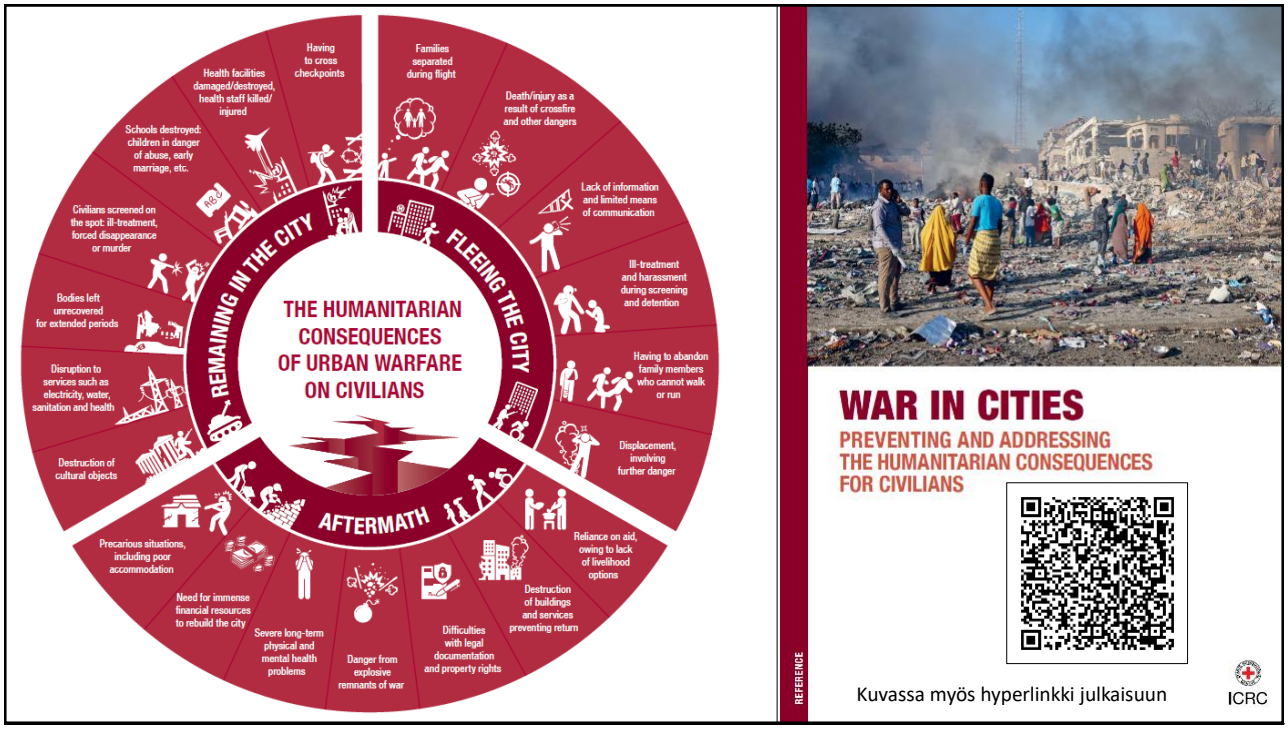
15

Miten sota vaikuttaa siviileihin?

16

SOTA KAUPUNGEISSA,
SELITETTYNÄ
Alle 3 minuutissa
ICRC
Kuvassa myös hyperlinkki videoon

17

THE HUMANITARIAN CONSEQUENCES OF URBAN WARFARE ON CIVILIANS
REMAINING IN THE CITY
FLEEING THE CITY
AFTERMATH
Having to cross checkpoints
Health facilities damaged/destroyed, health staff killed/injured
Schools destroyed: children in danger of abuse, early marriage, etc.
Civilians screened on the spot: ill-treatment, forced disappearance or murder
Bodies left unrecovered for extended periods
Disruption to services such as electricity, water, sanitation and health
Destruction of cultural objects
Families separated during flight
Death/injury as a result of crossfire and other dangers
Lack of information and limited means of communication
Ill-treatment and harassment during screening and detention
Having to abandon family members who cannot walk or run
Displacement, involving further danger
Precarious situations, including poor accommodation
Need for immense financial resources to rebuild the city
Severe long-term physical and mental health problems
Danger from explosive remnants of war
Difficulties with legal documentation and property rights
Destruction of buildings and services preventing return
Reliance on aid, owing to lack of livelihood options
WAR IN CITIES
PREVENTING AND ADDRESSING THE HUMANITARIAN CONSEQUENCES FOR CIVILIANS
REFERENCE
Kuvassa myös hyperlinkki julkaisuun
ICRC

18

Varotoimenpiteet siviilien suojelemiseksi

19

Sodassakin on säännöt.

Varotoimet hyökkäystä toteutettaessa
Precautions in attack

- kohteen varmistaminen
- keinojen ja menetelmien valinta
- suhteellisuuden arviointi
- tehokas ennakkovaroitus
- hyökkäyksen keskeyttäminen tarvittaessa.

Varotoimet hyökkäysten vaikutuksia vastaan
Precautions against the effects of attacks

- siviilien ja sotilaskohteiden erottaminen
- sotilaskohteiden sijoittamisen arviointi
- varoittaminen
- evakuointi
- suojautuminen
- pelastus- ja auttamisvalmius.

www.humanitaarinenoikeus.fi

Punainen Risti

20

Sodassakin on säännöt.

Oman siviiliväestön suojaaminen sotatoimien vaikutuksilta

(oikeusperusta: I lisäpöytäkirja 58 artikla, tapaoikeussäännöt 22–24)

Konfliktin osapuolen on mahdollisuuksiensa mukaan:

1. pyrittävä siirtämään siviilit ja siviilikohteet pois sotilaskohteiden läheisyydestä
2. vältettävä sotilaskohteiden sijoittamista tiheästi asutuille alueille tai niiden läheisyyteen
3. toteutettava muut tarpeelliset varotoimet siviilien ja siviilikohteiden suojaamiseksi sotilaallisten operaatioiden vaaroilta.

"Mahdollisuuksien mukaan" määrittää velvoitteen sisältöä. Se ei tee velvoitteesta vapaaehtoista.

Sodassakin on säännöt.

Mitä "muut tarpeelliset varotoimet" tarkoittavat käytännössä?

Tilannekuva ja riskien tunnistaminen

- väestön, sotilaskohteiden ja vaaravyöhykkeiden kartoittaminen
- siviili- ja sotilaskäytön päällekkäisyyksien tunnistaminen
- palvelujen keskinäisriippuvuuksien arviointi.

Varoittaminen, evakuointi ja suojautuminen

- luotettavat ja saavutettavat varoitukset
- toimintaohjeet
- evakuointireitit ja kuljetukset
- väestönsuojat ja vaihtoehtoiset suojat.

Auttaminen

- pelastus-, sammutus-, lääkintä-, raivaus- ja puhdistusvalmius
- erityistä apua tarvitsevien henkilöiden tukeminen
- humanitaarisen avun pääsy väestön luo.

Jatkuvuus ja palautuminen

- sähkö, vesi, lämpö ja viestintä
- terveydenhuolto
- liikenne ja polttoaine
- korvaavat järjestelmät
- palvelujen kiireellinen palauttaminen.

Sodassakin on säännöt.

Monet varotoimet on valmisteltava jo rauhan aikana

ICRC:n 58 artiklan kommentaarin mukaan velvoitteet on muutettava:

- kansallisiksi ohjeiksi ja määräyksiksi
- toimivaltaisten viranomaisten tehtäviksi ja vastuiksi
- konkreettisiksi organisatorisiksi ja käytännöllisiksi järjestelyiksi.

Jo rauhan aikana on arvioitava ja valmisteltava:

- pysyvien sotilaskohteiden sijoittaminen suhteessa asutukseen
- siviiliväestön ja siviilikohteiden erottaminen sotilaskohteista
- väestön siirtäminen pois erityisen vaarallisilta alueilta
- suojat ja muut suojautumisjärjestelyt
- koulutetut ja asianmukaisesti varustetut väestönsuojelupalvelut
- pelastus-, lääkintä- ja palontorjuntavalmius
- vastuut, ohjeet, koulutus ja harjoittelu.

www.humanitaarinenoikeus.fi

Punainen Risti

23

ICRC:n operatiivisia suosituksia siviilihaittojen vähentämiseksi kaupunkiympäristössä (1/2)

1. **Ymmärrä siviiliympäristö**
   - kartoita väestö, kriittinen infrastruktuuri ja keskinäisriippuvuudet
   - tunnista terveydenhuollon, pelastustoimen ja palveluntuottajien tarvitsemat kulkureitit
   - ennakoi suorat, välilliset ja kumulatiiviset vaikutukset.
2. **Varoita ja mahdollista suojaava toiminta**
   - anna varoitukset riittävän ajoissa ja ymmärrettävässä muodossa
   - käytä useita ja saavutettavia viestintäkanavia
   - anna ihmisille tosiasiallinen mahdollisuus poistua tai hakeutua suojaan
   - tue henkilöitä, jotka eivät pysty toimimaan omin avuin.

REFERENCE

WAR IN CITIES

PREVENTING AND ADDRESSING THE HUMANITARIAN CONSEQUENCES FOR CIVILIANS

Kuvassa myös hyperlinkki julkaisuun

ICRC

24

ICRC:n operatiivisia suosituksia siviilihaittojen vähentämiseksi kaupunkiympäristössä (2/2)

3. Valmistele evakuoinnit turvallisiksi

- arvioi onko evakuointi paikallaan suojautumista turvallisempi ratkaisu
- suunnittele turvalliset reitit, kuljetukset ja vastaanotto
- turvaa majoitus, vesi, ravinto, hygienia ja terveyspalvelut
- ehkäise perheiden erottaminen
- harjoittele menettelyjä ennalta.

4. Turvaa palvelujen jatkuvuus ja palautuminen

- suojaa infrastruktuurin lisäksi sitä käyttävä, ylläpitävä ja korjaava henkilöstö
- varaa polttoainetta, varaosia ja kriittisiä tarvikkeita
- hajauta ja kahdenna järjestelmiä
- järjestä turvallinen pääsy vaurioiden arviointiin ja korjaamiseen
- priorisoi välttämättömien palvelujen nopea palauttaminen.

Yhteensä 50 suositusta siviilien suojeluun liittyen

REFERENCE

WAR IN CITIES

PREVENTING AND ADDRESSING THE HUMANITARIAN CONSEQUENCES FOR CIVILIANS

ICRC

25

PROTECTION OF CIVILIANS BEFORE THE START OF URBAN OPERATIONS

1. Draft and implement a Protection of Civilians Strategy mandating all possible measures to minimize hostilities in populated areas. Such measures include (but are not limited to):
   - conducting hostilities outside populated areas or moving the population outside areas of hostilities
   - not locating military objectives in or near populated areas

PROTECTION OF CIVILIANS REMAINING IN THE CITY DURING OPERATIONS

20. Issue clear instructions to armed actors:
   - to give effective advance warning to the civilian population prior to an attack or other military

PROTECTION OF CIVILIANS FLEEING FROM, OR BECOMING DISPLACED TO, BETWEEN OR WITHIN CITIES

PROTECTION OF CIVILIANS IN THE AFTERMATH OF HOSTILITIES OR WHEN THEY RETURN TO THE CITY

40. As soon as circumstances permit:
   - Take all possible measures to search for, identify, collect, temporarily store and evacuate the deceased without adverse distinction.

26

27

Sodassakin
on säännöt.

Humanitaarinen apu – pääperiaatteet

Huolehdi

- Osapuolella on ensisijainen vastuu vallassaan olevan väestön tarpeista.

Hyväksy

- Jos tarpeet eivät täyty, asianmukaista puolueetonta avuntarjousta ei saa hylätä ilman laillista perustetta.

Valtuuta

- Anna toiminnan, henkilöstön ja tarvittavien järjestelyjen edellyttämät hyväksynnät.

Salli

- Mahdollista pääsy, läpikulku, jakelu ja liikkuminen.

Helpota

- Poista hallinnolliset ja käytännön esteet ja toteuta aktiivisia tukitoimia.

Suojele

- Kunnioita ja suojele henkilöstöä, kalustoa, toimipaikkoja, tarvikkeita ja kuljetuksia.

"Sallia" merkitsee esteiden poistamista. **"Helpottaa"** edellyttää aktiivisia toimia.
"Suojella" edellyttää sekä hyökkäyksistä pidättäytymistä että turvallisuuden edistämistä.

28

Sodassakin
on säännöt.

Mitä humanitaarinen apu voi olla?
- ruokaa ja vettä
- lääkkeitä ja terveydenhuoltoa
- suojaa ja majoitusta
- vaatetusta ja hygieniaa
- muita selviytymisen ja ihmisarvoisen elämän kannalta välttämättömiä tarvikkeita ja palveluja.

Viranomaisen ja konfliktin osapuolen on tunnettava:
- väestön todelliset tarpeet
- oman toiminnan ja resurssien riittävyys
- alueelliset ja väestöryhmittäiset puutteet
- palvelujen keskeytymisen seuraukset
- ulkopuolisen avun tarve.

29

Sodassakin
on säännöt.

Humanitaaristen toimijoiden velvollisuudet

Avustustoiminnan on oltava:
- humanitaarista
- tasapuolista
- ei epäsuopea erottelua

- Toiminnalle on saatava lupa
- Hyväksyttävä tietyt tekniset järjestelyt
  (esim. toimitusajat, reitit, pakkausmateriaali, turvallisuusohjeet)
- Sallittava tarkistukset
- Sallittava avustusjakelun paikallinen valvonta

30

Sodassakin
on säännöt.

Punaisen Ristin ja muiden humanitaaristen toimijoiden toimintaedellytykset (LPI art. 81)

ICRC
- Konfliktin osapuolten on **myönnettävä Punaisen Ristin kansainväliselle komitealle kaikki vallassaan olevat helpotukset**, jotta se voi hoitaa yleissopimusten ja I lisäpöytäkirjan mukaiset suojelu- ja avustustehtävänsä.

Kansallinen yhdistys
- Konfliktin osapuolten on **myönnettävä kansalliselle Punaisen Ristin tai Punaisen Puolikuun yhdistykselle tarpeelliset toimintaedellytykset**, jotta se voi suorittaa humanitaarista työtään:
  - yleissopimusten ja lisäpöytäkirjan mukaisesti
  - Punaisen Ristin ja Punaisen Puolikuun perusperiaatteita noudattaen.

Punaisen Ristin Liikkeen avustustoiminta
- Valtioiden ja konfliktin osapuolten on **helpotettava kaikin mahdollisin tavoin Punaisen Ristin ja Punaisen Puolikuun yhdistysten avustustoimintaa** konfliktin uhrien hyväksi.

Muut humanitaariset järjestöt - vastaavia toimintaedellytyksiä **on pyrittävä mahdollisuuksien mukaan antamaan myös muille**:
- asianmukaisesti valtuutetuille humanitaarisille järjestöille
- jotka toimivat humanitaarisen oikeuden mukaisesti.

www.humanitaarinenoikeus.fi

31

Makopotato2412 / Wikimedia Commons

Sodassakin
on säännöt.

Mitä väestönsuojelu on?

Punainen Risti

32

Sodassakin on säännöt.

Milloin kyse on väestönsuojelusta?

Väestönsuojelu on humanitaarisessa oikeudessa määritelty erityisjärjestelmä

I lisäpöytäkirjan 61 artiklassa tarkoitetut humanitaariset tehtävät suoritetaan:
- siviiliväestön suojelemiseksi vihollisuuksien ja onnettomuuksien vaaroilta
- väestön auttamiseksi selviytymään niiden välittömistä vaikutuksista
- väestön eloonjäämiselle välttämättömien olosuhteiden turvaamiseksi.

Erityissuojan piiriin kuuluminen edellyttää
- toimintaa, joka kuuluu 61 artiklan **tyhjentävään 15 tehtävän luetteloon**
- toimivaltaisen viranomaisen perustamaa tai hyväksymää organisaatiota
- henkilöstön osoittamista väestönsuojelutehtäviin
- rakennusten, materiaalin ja kuljetusten käyttämistä näihin tehtäviin
- tehtävän ja käyttötarkoituksen säilymistä siviili- ja humanitaarisena.

Kaikki siviilien suojeleminen ei ole väestönsuojelua eikä kaikki siviiliviranomaistoiminta saa väestönsuojelun erityissuojaa.

33

Sodassakin on säännöt.

Väestönsuojelutehtävät

(LPI art. 61-67)

1) varoittaminen;
2) evakuointi;
3) suojista huolehtiminen;
4) pimennystoimenpiteiden hoito
5) pelastaminen;
6) lääkintähuolto, mukaan lukien ensiapu ja hengellinen huolto;
7) sammutustoiminta;
8) vaarallisten alueiden tiedustelu ja merkitseminen;
9) puhdistustoiminta ja vastaavat suojelutoimenpiteet;
10) tilapäismajoituksen järjestäminen ja tarvikkeiden jakelu;
11) osallistuminen hätätilanteessa järjestyksen palauttamiseen ja ylläpitämiseen tuhoalueilla;
12) välttämättömien julkisten palvelujen kiireinen kuntoon saattaminen;
13) surmansa saaneista huolehtiminen;
14) avustaminen elintärkeiden kohteiden säilyttämiseksi;
15) edellä mainittujen tehtävien edellyttämät lisätoimenpiteet, mukaan lukien suunnittelu ja järjestely, muttei rajoittuen näihin;

www.humanitaarinenoikeus.fi

Punainen Risti

34

Sodassakin on säännöt.

Mitä erityistä lisäsuojaa väestönsuojelu saa?

Väestönsuojelun erityinen lisäsuoja

- Siviililuontoisia väestönsuojeluorganisaatioita ja niiden henkilöstöä on:
  - **kunnioitettava ja suojeltava**
  - niiden on saatava suorittaa väestönsuojelutehtävänsä
  - tehtävien suorittamista saa rajoittaa vain ehdottoman sotilaallisen välttämättömyyden sitä edellyttäessä.
- Lisäksi väestönsuojelun:
  - rakennuksia ja materiaalia on kunnioitettava ja suojeltava
  - siviiliväestölle tarkoitettuja suojia on suojeltava
  - henkilöstö, rakennukset ja materiaali voidaan tunnistaa kansainvälisestä tunnuksesta
  - henkilöstölle voidaan myöntää väestönsuojelun henkilökortti
  - toiminta saa erityistä toiminnallista suojaa myös miehitetyllä alueella.

www.humanitaarinenoikeus.fi

Punainen Risti

35

Sodassakin on säännöt.

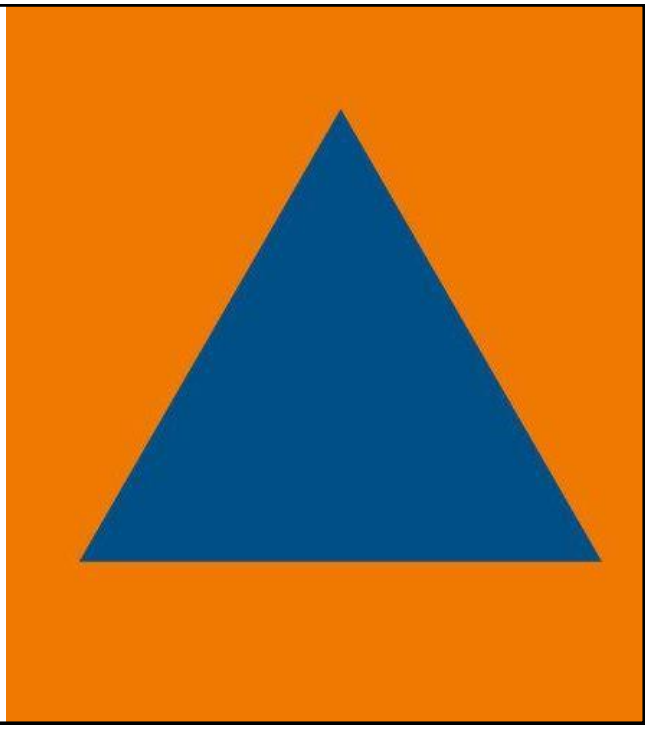
Mitä ja keitä erityinen suoja koskettaa?

Erityinen suoja voi koskea

- väestönsuojeluorganisaatioita
- tehtäviin osoitettua henkilöstöä
- rakennuksia ja suojia
- materiaalia, varusteita ja kuljetuksia.

Suojan edellytyksiä

- organisaatio on toimivaltaisen viranomaisen organisoima tai hyväksymä
- toiminta kuuluu määriteltyihin väestönsuojelutehtäviin
- henkilöstö on asianmukaisesti tehtäviin osoitettu
- toiminnan käyttötarkoitus säilyy siviili- ja humanitaarisena
- tunnistaminen perustuu ennakolta määriteltyyn järjestelmään.

36

Sodassakin on säännöt.

Suojelun lakkaaminen

Erityissuoja lakkaa, jos

- henkilöstö syyllistyy varsinaisten tehtäviensä ulkopuolella **vihollista vahingoittaviin tekoihin**, tai
- rakennuksia, suojia tai materiaalia käytetään varsinaisten tehtäviensä ulkopuolella tällaisiin tekoihin.

Suoja voi lakata vasta, kun

1. toiminta täyttää 65 artiklan edellytykset
2. on annettu varoitus
3. varoituksessa on tarvittaessa asetettu kohtuullinen määräaika
4. varoitusta ei ole noudatettu.

Sodassakin on säännöt.

Näitä ei pidetä vihollista vahingoittavina tekoina

- tehtävien suorittaminen sotilasviranomaisten johdon tai valvonnan alaisena
- yhteistyö sotilashenkilöstön kanssa väestönsuojelutehtävissä
- sotilashenkilöstön kuuluminen siviililuontoiseen väestönsuojeluorganisaatioon
- toiminnan satunnainen hyöty sotilasuhreille, erityisesti taistelukyvyttömille
- kevyiden henkilökohtaisten aseiden kantaminen järjestyksen ylläpitämiseksi tai itsepuolustukseksi
- organisaation järjestäminen sotilaallisten organisaatioperiaatteiden mukaisesti
- pakollinen palvelus väestönsuojeluorganisaatiossa.

Nämä poikkeukset sisältyvät nimenomaisesti 65 artiklan 2–4 kohtiin.

Sodassakin on säännöt.

Mitkä asiat tärkeitä tiedostaa ennen sotaa?

1. **Käsitteet - puhummeko:**
   - oikeudellisesta suojasta hyökkäyksiltä
   - suojaamisesta hyökkäysten vaikutuksilta
   - väestönsuojelusta
   - pelastuspalvelusta
   - humanitaarisesta suojelutyöstä?
2. **Vastuut – mikä kuuluu:**
   - valtiolle
   - siviili- ja sotilasviranomaisille
   - väestönsuojeluorganisaatioille
   - pelastuspalvelutoimijoille
   - humanitaarisille järjestöille?
3. **Erottaminen**
   - Onko siviiliväestö, siviilitoiminta ja kriittinen siviili-infrastruktuuri mahdollisuuksien mukaan erotettu sotilaskohteista ja sotilaallisesta toiminnasta?
4. **Tunnistaminen - Onko ratkaistu:**
   - ketkä kuuluvat väestönsuojeluorganisaatioon
   - miten henkilöstö, tilat ja materiaali tunnistetaan
   - kuka myöntää henkilökortit
   - kuka valvoo kansainvälisten tunnusten käyttöä?
5. **Toimintakyky - Toimivatko:**
   - varoitukset
   - evakuointi ja suojautuminen
   - pelastus- ja lääkintäpalvelut
   - sähkö, vesi ja viestintä
   - humanitaarinen apu
   - perheyhteydet

myös pitkäkestoisessa ja laaja-alaisessa häiriössä?

www.humanitaarinenoikeus.fi

Punainen Risti

39

Sodassakin on säännöt.

Loppuajatuksia - Kokonaisturvallisuus: vahvista resilienssiä, säilytä erottelu

Vahvista siviiliyhteiskunnan toimintakykyä

- väestön varoittaminen, suojautuminen ja evakuointi
- ensiapu, terveydenhuolto ja pelastuspalvelut
- perheyhteydet ja humanitaarinen apu
- välttämättömien palvelujen jatkuvuus.

Vältä siviilien militarisoimista

- älä rakenna valmiutta siviilien jatkuvan sotilaallisen tukiroolin varaan
- erota taisteluihin liittyvä tukitoiminta siviilitehtävistä
- suojaa erityisesti lapsia ja haavoittuvia ryhmiä sotilaalliseen toimintaan vetämiseltä
- säilytä humanitaaristen toimijoiden riippumaton rooli.

Pidä siviili-infrastruktuuri siviilikäytössä

- minimoi sotilaallinen käyttö
- erota siviili- ja sotilastoiminnot
- älä sijoita sotilaskohteita sairaaloihin, suojiin tai avustuskohteisiin
- rakenna redundanssi ja palautumiskyky.

Suojaa ensivasteen toimijat

- selkeät tehtävät, tunnukset ja toimivaltuudet
- ei vihollista vahingoittavia tehtäviä
- sotilaskohteet pois ensivasteen läheisyydestä
- henkilöstö ja resurssit varataan kriittisiin siviilitehtäviin.

www.humanitaarinenoikeus.fi

Punainen Risti

40

Punainen Risti

Kysymyksiä / Lisätietoa?

Jani Leino
oikeudellinen neuvonantaja
jani.leino@punainenristi.fi
040 737 4039

41